

LIETUVOS ŠILUMOS TIEKĖJŲ ASOCIACIJA

KAIP ŠILUMININKAI PASIRENGĖ 2015–2016 m. ŠILDYMO SEZONUI

DŽIUGINA ĮKURTUVIŲ BUMAS

Pasaulinė praktika jau seniai patvirtino faktą, kad biokuras – pigiausia kuro rūšis, o jo resursų Lietuvoje yra daugiau nei pakankamai. Jau niekas Lietuvoje nebando įrodinėti, kad reikia naudoti brangų iškastinį kurą – gamtines dujas, naftą, anglį. Jį šalys parduoda brangiai, todėl už dujas Lietuva moka labai daug, o biokuras yra kur kas pigesnis. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenimis ir Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos (LŠTA) skaičiavimais, šių metų liepos mėnesį 1 MWh gamtinių dujų, naudojamų šilumos gamybai, su visais mokesčiais šilumos tiekimo įmonėms vidutiniškai kainavo 38,09 Eur. Toks pat kiekis biokuro su visais mokesčiais bendrovėms kainavo apie 9,415 Eur. Todėl šalies šilumos ūkio pasirinkta kryptis – investuoti į biokuro katilines ir biokogeneracines jėgaines yra ir ekonomiškai pagrįsta, ir teisinga.

„Lietuvai iškeltas tikslas, kad atsinaujinantys energijos ištekliai (AEI) 2020 m. sudarytų ne mažiau kaip 23 % bendro šalies galutinės energijos sunaudojamo kiekio, o šilumos sektoriuje – bent 85 %, – teigia LŠTA prezidentas Vytautas Stasiūnas. – Toks įsipareigojimas atsispindi ir Nacionalinėje atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijoje. Mus ypač džiugina ir optimistiškai nuteikia kaip niekada didelis naujų biokuro katilinių skaičius visuose šalies regionuose. Šiomet nauji biokuro katilai pastatyti Kaune, Klaipėdoje, Radviliškyje, Joniškyje, Kuršėnuose, Raseiniuose, Rokiškyje, Vilkaviškyje, Gargžduose ir kt. Iki šildymo sezono pradžios biokuro katilai pradės veikti Anykščiuose, Panevėžyje, Marijampolėje, Druskininkuose, Kelmėje, Zarasuose ir kituose miestuose. Naujų įrenginių sąrašas ilgas. Iš viso šalies šilumos tiekimo įmonės per šiuos metus įrengė ir dar įrengs apie 250 MW galios naujų biokuro katilų. Nepriklausomi šilumos gamintojai per 2015 m. įrengė ir paleis dar apie 150 MW šiluminės galios įrenginių.

Žodžiu, prie metų pradžioje veikusių 1180 MW prisidės dar apie 400 MW naujų technologinių įrenginių, kurie gamins šilumą kūrendami ne dujas ir mazutą, o vietinį biokurą, t. y. medžio drožles,“ – džiaugiasi Vytautas Stasiūnas.

Augant biokuro naudojimui, Lietuvoje kasmet centralizuotas šilumos tiekimas tampa vis „žalesnis“, o importuojamų gamtinių dujų šilumos ir elektros gamybai naudojama vis mažiau. Pernykščiai metai Lietuvos šilumininkams buvo istoriniai: CŠT sektoriuje pirmą kartą atsinaujinančių išteklių ir atliekų buvo sunaudota daugiau negu gamtinių dujų. Gaminant šilumą sukūrenta apie 382 tūkst. t_{ne} biomasės ir komunalinių atliekų bei 370 tūkst. t_{ne} gamtinių dujų (palyginimui 2013 m. rodikliai: biomasės – 289 tūkst. t_{ne}, gamtinių dujų – 506 tūkst. t_{ne}).

Nuostoliai CŠT tinkluose sumažinti nuo 32,3 iki 16,4 %; lyginamosios kuro sąnaudos sumažėjo nuo 101,70 n.e./MWh iki 91,2 kg n.e./MWh. Šilumos gamintojai, įmonės diegdami naujausias šiuolaikines technologijas, taupo vartotojų pinigus. Dėl geresnės vamzdinių kokybės, efektyvesnės šilumos gamybos, pigesnio naudojamo kuro, kitų įgyvendinamų investicinių projektų kasmet vartotojai sutaupo apie 310 mln. Eur (apie 1070 mln. Lt). Šilumos ūkio perėjimas prie vietinio biokuro leido užtikrinti, kad šių metų spalį 30 šilumos tiekimo bendrovių iš biokuro gamins visą šilumą, 10 įmonių – 80–90 % ir 5 įmonės – apie 50 %. Vien tik šių projektų įgyvendinimo dėka vidutinė šilumos kaina ateinančių šildymo sezoną turėtų būti apie 0,9 euro cento už kilovatvalandę mažesnė nei praėjusį šildymo sezoną.

IR GEROS INICIATYVOS PRIMIRŠTAMOS

Vytautas Stasiūnas pabrėžia, kad LR Vyriausybei, ministerijoms, kitoms valdžios institucijoms LŠTA nuolat teikia savo pasiūlymus, projektų papildymus, pastabas, siekdama, kad šilumos ūkis būtų tvarkomas racionaliai. Dar 2006 m. kreiptasi į šalies Ministrą Pirmininką siūlant įgyvendinti pagrindinius strateginius šilumos ūkio projektus, mažinti mokėjimus už šildymą: maksimaliai pereiti prie biokuro, naudoti kogeneracijos principu veikiančias jėgaines ir renovuoti daugiabučius namus.

„Deja, jau tada ne visi mūsų siūlymai sulaukė reikiamo atgarsio, – sako asociacijos vadovas. – Štai 2009–2012 m. tuometė Energetikos ministerijos vadovybė nušalino vietos energetikos ekspertus ir asocijuotas struktūras nuo dalyvavimo rengiant projektus ir pasamdė brangiai kainuojančius konsultantus iš

Šiomet rugpjūčio 27 d. AB „Panevėžio energija“ baigė modernizuoti Rokiškio miesto biokuro katilinę

užsienio. Dėl to padaryta daug esminių klaidų, buvo pakeista ir tarpusavyje nesuderinta nemažai teisės aktų. Nauja Vyriausybė ėmėsi klaidas taisyti, bet daugelis problemų iki šiol liko neišspręstos. Tenka pripažinti, kad ne visos valdžios institucijos noriai su mumis bendradarbiauja. Štai Pasaulio energetikos tarybos Lietuvos komitetas, jungiantis pagrindines energetikos asociacijas, subūręs energetikos profesionalus ir mokslininkus, siūlė savo ekspertinę kompetenciją ir norą dalyvauti svarstant Nacionalinės energetikos strategijos projektą. Energetikos ministerija mandagiai atsakė, kad savo nuomonę, pasiūlymus bei pastabas galėsime

pareikšti tada, kai strategijos projektas bus teikiamas viešajam svarstymui.

Nuo 1998 m., t. y. nuo LŠTA įkūrimo pradžios, asociacija renka, sistemina, analizuoja ir viešai leidžia metines Šilumos tiekimo bendrovių ūkinės veiklos apžvalgas. Valstybės mastu, deja, iki šiol nėra jokios programos, jokios metodikos, kaip tai reikėtų daryti. Dirbame taip, kaip įsivaizduojame ir kaip sugebame, skelbdami apibendrintus analitinius duomenis savo leidiniuose. Kol kas kito tokio išsamesnio ir informatyvesnio leidinio apie šilumos ūkio sektorių neleidžia nė viena Lietuvoje veikianti organizacija...

„Šiuo metu viena opiausių šalies šilumos ūkio veiklos problemų yra biokuro tiekimo bei pirkimo klausimai, painūs ir dažnai prieštaringas jų teisinis reglamentavimas, – teigia LŠTA prezidentas V. Stasiūnas. – Be to, Asociacijos vertinimu, įteisinta biokuro įsigijimo biržoje apimtis (šiomet – 50 %, o kitais metais jau 100 %) neatitinka biržos galimybių ir nepertraukiamo kuro tiekimo reikalavimų“.

Europos Parlamentui ir Tarybai pritarus, 2012 m. spalio 25 d. patvirtinta 2012/27/ES direktyva dėl efektyvaus

energijos naudojimo. Ja siekiama įpareigoti valstybes nares energetikos sektoriuje įdiegti energijos naudojimo efektyvumą didinančias priemones, užtikrinančias maksimaliai efektyvų išgautos energijos panaudojimą. Direktyva numato iki 2020 m. 20 % sumažinti ES pirminės energijos naudojimą. Direktyvos 7 straipsnyje nurodoma, kad kiekviena valstybė narė turi nustatyti individualius energijos naudojimo efektyvumo didinimo tikslus ir įpareigojimų sistemą. Valstybės narės teritorijoje veikiantys energijos skirstytojai ir / arba mažmeninės prekybos energija įmonės ne vėliau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 d. turi pasiekti bendrą tikslą – sumažinti galutinio vartotojo energijos sunaudojimą kasmet po 1,5 % (t. y. užtikrinti, kad kiekvienais metais būtų sutaupyta naujas energijos kiekis, atitinkantis 1,5 % visų energijos skirstytojų ir / arba mažmeninės prekybos energija įmonių kasmet galutiniams vartotojams parduodamo energijos kiekio (skaičiuojama pagal paskutinių trejų metų vidurkį)). Direktyvos nuostatos privalomos ne tik CŠT sektoriui, bet ir elektros bei dujų sektoriams.

Viešais duomenimis, bendras visų Lietuvos elektros, šilumos ir dujų sektorių naudojamos galutinės energijos mažinimo tikslas – iki 2020 m. sutaupyti 2639 GWh

energijos. Asociacijos atliktos studijos ir ekspertų skaičiavimai rodo, kad CŠT sektoriuje iki 2020 m. galima sutaupyti per 2000 GWh šilumos. Tuomet, kad būtų įgyvendinta direktyva, kitiems energetikos sektoriams tektų gana nedidelė sutaupymų dalis. Šiam tikslui pasiekti reikėtų visus dar esančius elevatorinius šilumos punktus pakeisti naujais, automatiniais, ir modernizuoti visų daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemas. Vienvamzdę šildymo sistemą (jos yra 90 % daugiabučių namų) galima patobulinti ją subalansuojant, ant kiekvieno šildymo prietaiso įrengiant termostatinis ventilius ir šilumos kiekio apskaitos daliklius, pakeičiant senus karšto vandens skaitiklius į elektroninius, įrengiant nuotolinę duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistemą, leidžiančią vienu metu nuskaityti įvadinio šilumos apskaitos prietaiso, butų šildymo prietaisų bei butų karšto vandens apskaitos prietaisų rodmenis ir pagal faktiškai sunaudotą šilumą ir karštą vandenį pateikti sąskaitas kiekvienam butui. Gyventojams nereikėtų savarankiškai deklaruoti sunaudoto karšto vandens kiekio, neliktų galimybės piktnaudžiauti. Tokia minimali, bet efektyvi sistemos pertvarka būtų gali užtrukti iki pusdienio. Investicijos, atsižvelgiant į pastato tipą, gali siekti apie 15 Eur m², todėl tipinio trijų kambarių 60 m² ploto buto gyventojams į tokį sistemos pertvarkymą reikėtų investuoti apie 900 Eur. Tokio dydžio investicijos leistų sutaupyti apytiksliai iki 20–30 % šilumos energijos, atsižvelgiant į individualius žmogaus poreikius šildyti ir pastato būklę iki rekonstrukcijos. Deja, Energetikos ministerija neskuba perkelti direktyvos nuostatų į Lietuvos teisės aktus (nors tai turėjo padaryti iki

Rugsėjo 1-ąją Vilkiškiųje oficialiai darbą pradėjo įmonės UAB „Litesko“ antrasis biokuro katilas. Šventėje dalyvavo LR Ministras Pirmininkas A. Butkevičius, Prancūzijos ambasadorius Lietuvoje P. Jeantaud, Vilkiškių r. savivaldybės meras A. Neiberka ir kt. garbūs svečiai

2014 m. birželio 5 d.) ir neleidžia gyventojams džiaugtis mažesnėmis sąskaitomis už šildymą.

Vilniuje 200 sovietinės statybos daugiabučių gyvenamųjų namų yra atliktas vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų modernizavimas. Šie daugiabučiai, nors ir nėra apšiltinti, tačiau per mėnesį moka apie 30 Eur mažiau už šilumą, palyginti su šalia stovinčiais irgi neapšiltintais namais, tačiau be modernizuotų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemų.

DUJININKŲ SKOLA ŠILUMININKAMS SUNKIAI GRĄŽINAMA

Dėl šimtų milijonų litų, kuriuos Lietuvos vartotojai permokėjo 2013 m. ir per pirmus keturis 2014 m. mėnesius Rusijos dujų koncernui „Gazprom“, grąžinimo dar ir dabar tenka įnirtingai kovoti. Labai sunkiai, gal net ir nenoriai sprendžiami šios akivaizdžios skolos grąžinimo klausimai. Šilumos tiekimo įmonės iš koncernui „Gazprom“ permokėtų beveik 34 mln. Eur pagal

2015 m. rugpjūčio 20 d. UAB „Raseinių šilumos tinklai“ vyko įgyvendintų žaliosios energetikos projektų pristatymo renginys

Termostatinis radiatoriaus ventilis leidžia reguliuoti šilumą

Pagal lauko oro temperatūrą šilumos parametrus palaikantis automatinis šilumos punktas

Lietuvos Vyriausybės nustatyta tvarką per ateinančius dvejus metus atgautų tik apie 11,5 mln. Eur.

„Valstybinės įmonės „Lietuvos dujų tiekimas“ gamtinių dujų naudotojams taikomos permokos grąžinimo modelis yra ydingas, – tvirtina LŠTA prezidentas Vytautas Stasiūnas. – Mūsų išvadas patvirtina tai, kad šių metų sausio–liepos mėnesiais „Lietuvos dujų tiekimas“ sugrąžino tik apie 2,5 iš 34 mln. Eur permokos. Kai buvo teikiamas skolos grąžinimo projektas, mes iš karto sakėme, kad jis neteisingas ir pagal jame numatytą tvarką skola nebus grąžinta.

Šilumą tiekiančios įmonės naudoja per mažai „Lietuvos dujų tiekimo“ tiekiamų gamtinių dujų, todėl nuolaidos už dujas yra per mažos. Dujų naudojimo apimtys sumažėjo ne tik dėl kuro konversijos, bet ir dėl įvestos prievolės pirkti dujas iš SGD terminalo“.

Anot V. Stasiūno, socialiai neteisinga ir tai, kad miestai, kuriuose „Lietuvos dujų tiekimas“ šiemet nelaimėjo kuro tiekimo konkursų, iki šiol nesulaukė nė vieno sugrąžinto euro, nors už dujas buvo permokėtos nemažos sumos pinigų. Jokių permokėtų lėšų iš valstybinės įmonės „Lietuvos dujų tiekimas“ neatgavo nei šiauliečiai, nei panevėžiečiai. Vilniečiai iš permokėtų 19,4 mln. eurų atgavo apie 10 %, klaipėdiečiai iš 2,5 mln. eurų – tik apie 6 % permokos. Panaši padėtis ir kituose miestuose.

Pakeitus permokos grąžinimo tvarką ir per vienerius–dvejus metus grąžinus visas permokėtas lėšas šilumos tiekėjams, jos būtų iš karto skiriamos šilumos tarifų mažinimui, todėl šiluma galėtų pigti bent 20 %.

Zenonas MIKŠYS